

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 52 - Postbus 470 - 6040 AL Roermond - Tel. 0475-386888

NIEUWSBRIEF NR. 9

JULI 1996

GEKOMEN IS UW LIEVE MEI

Terwijl ik dat schrijf, speelt er een melodie door mijn hoofd. Het zijn immers de eerste woorden van een lied, dat herinneringen oproept aan de viering van de Mariamaand in het voorjaar. "Wij knielen 's avonds voor uw beeld, u wijden wij ons onverdeeld". Oude tradities, die het waard zijn in ere gehouden te worden. Maar dan wel zo dat het past bij de manier waarop we nu ons geloof beleven.

Ons geloof tot leven laat komen.

Dat is ook het idee achter het nieuwe briefhoofd van onze stichting. Gedurende vele jaren hebben we daarvoor een ontwerp gebruikt, dat Ing. P.M.J. van Hooff indertijd maakte. Op speelse wijze drukte het uit dat bij alle overeenkomsten, elk wegwijk en elke veldkapel in ons Limburgs land altijd toch iets onvervangbaar eigens heeft. We waren gehecht aan dat briefhoofd. Een kostelijk ontwerp, zoals ons oud-bestuurslid het zelf graag noemde. Toch paste het niet meer zo bij deze tijd. Daarom klopten we opnieuw bij hem aan met de vraag om een nieuw ontwerp. Het resultaat is ook voor deze Nieuwsbrief gebruikt.

Een eigentijdse logo waarin twee veldkapellen en een wegwijk zijn verwerkt. Vanwege een betere verdeling van de beschikbare ruimte staat de linker kapel iets lager. De helling van de kapelvloeren heeft een teken-technische reden. Maar het is tegelijk bedoeld als verwijzing naar het Limburgs heuvelland. Denk daarbij dan niet alleen aan het Zuiden van de provincie. Geaccidenteerde terreinen komen er immers voor tot in oostelijk Noord-Limburg toe.

De zorg van onze Stichting voor de monumentjes van vroomheid wordt in het logo gesymboliseerd door de hoofdletter S, die beide kapellen en het kruis verbindt. De letter herinnert tevens aan de bronzen slang uit het bijbelboek Numeri (Num 21, 4-10). Op weg naar hun toekomst komen de Israëlieten in een gebied waar het wemelt van gevaarlijke slangen. Mozes krijgt opdracht zo'n slang te maken en die aan een paal te bevestigen. Ieder die zijn ogen daarop richt blijft in leven. Het lijkt een wat merkwaardig verhaal, maar het gaat over het kwaad dat pas te keren valt als het onder ogen wordt gezien.

Dat geldt nog steeds, zoals onlangs weer duidelijk werd te Koningslust. Het wegwijk aan de Laagheide stond er verwaarloosd bij. Niemand leek te beseffen dat dit model smeedijzeren kruis alle aandacht verdient. Het is immers typerend voor de streek en komt elders in de provincie niet voor. De oplossing kwam van de Werk-groep Vlakbroek, voor wie deze situatie een doorn in het oog was. De werkgroep, ontstaan vanuit de Dorpsraad, ontleent haar naam aan het gebied waarin ze actief is. Een wat hoger gelegen terrein waarop de kerk Koningslust ligt, ingeklemd tussen twee beken. De 10 man sterke ploeg verricht ten bate van de gemeenschap allereerst werkzaamheden aan landschapselementen. Dankzij een royale gift kon het wegwijk worden hersteld en de directe omgeving opnieuw ingeplant.

De belangstelling was nu gewekt. Bij navraag kwam men ook op het spoor van het verhaal achter dit wegwijk. Het stond al op deze plaats toen het perceel in 1918 werd gekocht. Volgens het contract moest het daar ook blijven staan. Het zou geplaatst zijn uit dankbaarheid nadat een ernstig zieke toch nog was genezen.

Voorlopig ziet de werkgroep af van andere activiteiten op dit gebied. De gemeente Helden, waartoe Koningslust behoort, is immers in november vorig jaar begonnen met het opknappen van de 39 wegwijken en 9 veldkapellen.

Zo maar een voorbeeld om duidelijk te maken dat monumentjes met een religieuze achtergrond soms onverwacht de belangstelling krijgen, die ze verdienen. Soms zijn er lange tradities mee verweven, zoals bij de zevenjaarlijkse Virga-Jesse-feesten. Van 11 tot 25 augustus vinden die weer plaats in het Belgische Hasselt.

Als voorbereiding daarop werd in de mei-maand een studiedag gehouden over volksreligiositeit rondom Maria. Uit een aantal uitstekend verzorgde inleidingen werd duidelijk dat ook bij de Mariadevotie altijd weer nieuwe vormen gevonden worden om op eigentijdse manier uit te drukken wat eens zo gezongen werd: "Wij knielen 's avonds voor uw beeld, u wijden wij ons onverdeeld".

Dr. G.C.M. Egelie, voorzitter.

Verplaatsing en inzegening van de Devotiekapel te Urmond. In de volksmond de Kruiskapel van de familie Heijen-Tholen.

Voor 1900 stond er in Urmond een veldkruis aan de kruising Paalweg-Heirstraat. Jaarlijks trok de Urmondse Sacramentsprocessie over de Heirstraat naar het veldkruis "onder de linden" aan de Paalweg. Daar werd een rustaltaar ingericht en de zegen gegeven. Omdat het sieren van het kruis, dat zo ver buiten de kom van het dorp lag, nogal moeilijk was, liet de Urmondenaar Christiaan Heijen-Tholen in 1901 het veldkruis door een kapel vervangen. Toen in 1924 Christiaan Heijen en Maria Tholen 50 jaar getrouwd waren, boden hun kinderen en kleinkinderen bij die gelegenheid het gouden bruidspaar een gedenksteen aan, die in de kapel werd ingemetseld.

Het opschrift luidt:

Ter blijvende herinnering
aan de
Gouden Bruiloft der Echtelieden
Christiaan Heijen en Maria Tholen
1874 - 17 november 1924
Hunne dankbare kinderen.

In 1934, bij de aanleg van het Julianakanaal, werd deze kapel afgebroken. Ze moest plaats maken voor de aanleg van de brug over het mijnspoor. Dit mijnspoor verbond de staatsmijn Maurits met de haven van D.S.M. Op kosten van D.S.M. werd een nieuwe Kruiskapel gebouwd aan de Paalweg. De gedenksteen werd rechts aan de binnenzijde ingemetseld. In 1968 werd het corpus van het kruis gestolen.

Een ander kruis kwam ervoor in de plaats. Enkele jaren geleden werd dit kruis met rode verf beklad en stuk gegooid. Ook de functie, die de kapel had, is verloren gegaan; ze diende niet meer als rustaltaar tijdens de Sacramentsprocessie en ook niet meer als rustpunt tijdens de processie op de Kruisdagen. Vooral ook door de ligging buiten de bewoonde wereld, was het moeilijk de kapel behoorlijk te onderhouden.

Drie jaren heeft het geduurd om de verplaatsing te verwezenlijken.

Op 25 augustus 1995 is de kapel verplaatst. (Een bijzonderheid is, dat dit juist gebeurde op de verjaardag van grootvader z.g., de oprichter van de Kruiskapel.) Omdat de kapel te hoog was, kon het vervoer niet over de brug van Urmond plaatsvinden. Het transport ging toen over de sluisbrug te Born. Een hele omweg.

Nu staat de Kruiskapel in Urmond, hoek Kampstraat - Bergstraat, net tegenover het woonhuis van de voorzitter van de Stichting Kruiskapel.

Na een grondige opknappbeurt heeft de inzegening op 10 september 1995 plaatsgevonden. Na de plechtige hoogmis van 10.30 uur trokken de parochianen, het zangkoor en vele familieleden van de Stichting Kruiskapel in processie biddend naar de kapel, voorop gegaan door de Zeereerwaarde Heer Martens, pastoor, en de Zeereerwaarde Heer van Aken, em. pastoor en een acoliet met het kruis.

De inzegening werd verricht door de Zeereerwaarde Heer Martens pastoor van Urmond.

MEDEDELINGEN

- * Wij ontvingen het Jaarverslag 1995 van de Stichting tot behoud en beheer van Veldkapellen en Wegkruisen Arcen/Velden. Hartelijk dank. Goed voorbeeld doet goed volgen.
- * Op 1 oktober 1995 werd te Hasselt-Velden de gerestaureerde St. Annakapel ingezegend, alsmede het bij de kapel behorende wegekruis. Op de oorspronkelijke plaats werd ook een nieuwe lindenboom geplant. Het beeld van de H. Anna werd gekocht in haar bedevaartsplaats Sainte Anne d'Auray.
- * De werkgroep wegekruisen en kapellen IVN Eys gaf onlangs een wandelboekje uit onder de titel "Wegkruisen en kapellen in en rondom Eys". Prijs f 3,75. De twee beschreven routes (6 en 10 km.) voeren langs alle kruisen en kapellen in Eys. De schitterende natuur rond Eys meegerekend, worden de wandelingen een ongekend genoeg. Doen!
- * De gemeente Helden heeft besloten de wegekruisen en kapellen in de gemeente een grondige opknopbeurt te geven. Voorwaar een goed initiatief!
- * In het decemбернаummer van het bisdomblad "De Sleutel" werd uitvoerig aandacht besteed aan de "Jubilerende Stichting Veldkruisen en -kapellen Horst".
- * De gemeente Weert heeft een banenpooler in dienst genomen t.b.v. de inventarisatie en het opzetten van een onderhoudsplan voor de kruisen en kapellen in de gemeente Weert. Veel succes!
- * Wij ontvingen het Jaarverslag 1995 van de Werkgroep Wegkruisen en Kapellen afd. IVN-Eys. Hartelijk dank voor de trouwe toezending.
- * Op 29 april l.l. verscheen in Thorn een folder van een "Kruisen & Kapellenroute", die werd aangeboden tijdens de opening van de Tuin- en Floraweek 1996. Samenstelling Werkgroep kruisen en kapellen Thorn; uitgave Stichting PR Thorn. Fietsers en wandelaars kunnen hiervoor terecht bij VVV-Thorn.

Op dezelfde dag werd ook de gerestaureerde Nepomucenuskapel aan het Lindepad ingezegend.

- * Op 27 april l.l. werd te Vlodrop het opnieuw opgebouwde Mariakapelletje aan Kerkbergweg ingezegend. Met morele en financiële hulp van velen, hebben vrijwilligers uit het dorp iets moois tot stand gebracht.
- * Van 15 augustus t/m 8 september is in het Belgische Elen-Dilsen een tentoonstelling te zien rond het thema: 'Kapellen en volksdevotie in het Maasland'.

Deze is te bezichtigen in de Oude Meisjeschool aan de Bergerkampstraat te Elen en is geopend van 10 tot 12 en van 14 tot 18 uur. De tentoonstelling is ingericht door het Landelijk Gilde Elen bij gelegenheid van het verschijnen van een boek dat Hans Geybels over dit onderwerp schreef. Er worden foto's, beelden en devotionalia geexposeerd. De opbrengst van het boek is voor de restauratie van de parochiekerk. Werkgroepen en stichtingen in het Nederlandse gedeelte van het Maasland ontvangen nog een afzonderlijke uitnodiging voor de opening. Deze heeft woensdag 14 augustus plaats, aansluitend op de avondmis van 1900 uur.

Nadere informatie geeft
Dhr. S. Colson, Laakstraat 6,
B-3650 Elen-Dilsen. Tel.: 00.3289.564.755

H.J. Knoors, secretaris.

Wegkruis aan de Laagheide te Koningslust.

OP DE GRENS VAN LAND EN WATER

Even leek op 24 mei, vrijdag voor pinksteren, het verleden te herleven. In vroeger dagen werden belangrijke gasten immers op de grens van Roermond en Herten door het stadsbestuur welkom geheten. Nu was het de voorzitter van de Werkgroep Kruisen en Kapellen Rura, mevrouw L. Derks-Geurts, die op dezelfde plaats de aanwezigen verwelkomde. Terwijl plebaan-deken J. Sniijders er pastoor R. Merks uit Herten begroette. Genodigden uit stad en provincie ontmoetten elkaar die middag bij het Schipperskruis, dat op de oostelijke Maas-oever staat bij de Rooj Brök.

Aanleiding voor dit samenzijn was de inzegening van een tweetal wegwakruisen.

Met een enkel woord ging de voorzitter in op de historie van dit wegwakruis, dat langs een oude handelsroute en de pelgrimsweg naar Santiago de Compostella staat.

Nadat het was verdwenen heeft de E.K. van het Bisschoppelijk College het in de jaren vijftig op instigatie van Jo Hanssen door een nieuw exemplaar vervangen. Toen enige tijd geleden in deze omgeving de perceelsgrenzen gewijzigd moesten worden, kwam het op grond van het Zuiveringsschap Limburg te staan. De nieuwe eigenaar liet het wegwakruis vanwege zijn historische waarde weer opknappen en herplaatsen temidden van een passende groenvoorziening. De heer W. Deen, hoofd Afdeling Zuiveringsbeheer, verklaarde dat men alle zorg en aandacht aan het monumentje zou blijven geven. Nadat de deken het Schipperskruis opnieuw had ingezegend zorgde de Junioren groep van Fanfare St. Cornelius "Het Katoenen Dorp" voor een passend muzikaal intermezzo.

De genodigden wandelden vervolgens naar het clubgebouw van de Waterscoutinggroep St. Franciscus. Enkele boten lagen klaar voor een korte tocht over de Maas en de Zuidplas naar hoeve "De Maaswaard" in het Hatendoer. Roermond grenst daar aan de parochie Horn. Voor pastoor J. Mekel reden om zich bij het gezelschap te voegen.

Het wegwakruis, dat ooit in deze omgeving stond, was tijdens de oorlogsjaren verdwenen. Het exemplaar, dat daarna door de E.K. was geplaatst, kreeg nogal eens te maken met zinloos vandalisme. Op het kruis dat deze middag zou worden ingezegend stond de tekst: "Gaank mer wiejer en maak andere bliejer". Het gebruik van een Zuid-Limburgse dialect vroeg om een verklaring.

Op 2 september 1994 vierde de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg het 40-jarig jubileum. Bij die gelegenheid werd een houten wegwakruis in vliegermodel met een sierlijst en metalen corpus aangeboden. Het was een geschenk van de Stichting Kruisen en

Kapellen Margraten en bedoeld om elders in de provincie langs de weg te worden geplaatst.

Er dienden zich daarvoor meerdere mogelijkheden aan. Toch ging de voorkeur uit naar plaatsing te Roermond, waar zowel het secretariaat als archief van de Stichting gevestigd zijn. Die suggestie viel in goede aarde bij het bestuur van de werkgroep Kruisen en Kapellen Rura. Het wegwakruis, gekomen uit Margraten, waar het landschap de lidtekens draagt van de mergelwinning, werd daarop geplaatst te Roermond, waar het land langs de Maas-oevers getekend is door de grindwinning.

In het bijzijn van een afvaardiging uit Margraten werd het wegwakruis officieel aan de Roermondse werkgroep overgedragen en ingezegend. Nadat ook hier enthousiast was gemusiceerd ging het gezelschap, begeleid door een boot van de Waterwacht, terug naar de overkant. Profiterend van het uitstekende weer en genietend van een feestelijke oorlam.

De Werkgroep Kruisen en Kapellen Rura, die in de korte spanne tijds verlopen sinds de oprichting al heel wat wist te bereiken, maakte de dubbele plechtigheid tot een onvergetelijke beleving. We zijn ervan overtuigd dat het Margratenkruis, zoals iedereen het inmiddels noemde, bij hen in goede handen is. Vanuit hoeve "De Maaswaard" houdt de familie Hamans een oogje in het zeil. Zo wordt de onderlinge verbondenheid versterkt tussen hen, die in de Euregio zich inzetten voor het behoud van de vele en veelsoortige monumentjes van vroomheid.

G.E.

